

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка»

Інститут культури і мистецтв

Кафедра хореографії

Кафедра образотворчого мистецтва та професійної майстерності

МАТЕРІАЛИ

**VIII регіональної науково-практичної конференції
„ТВОРЧІ ПОШУКИ В ГАЛУЗІ МИСТЕЦТВА
ТА ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ:
ТРАДИЦІЇ, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”**

17 квітня 2013 р.

м. Луганськ

Соболева О.М.	
Деякі аспекти формування атакіровки звуку флейтиста	86
Соколовська К.О.	
Менталітет і ментальність як культурологічні поняття	91
Шульга Т.О.	
Роль жінки-письменниці у сучасній українській літературі	95

ОБРАЗОТВОРЧЕ ТА ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО

Анікіна Т.О., Обухова А.В.	
Особливості розвитку художнього різьблення на Луганщині	98
Галак Н.В.	
Збереження українських традицій у народному мистецтві Луганщини	104
Заблодська О.С.	
Мистецтвознавчі дисципліни в підготовці магістра образотворчого мистецтва	107
Ильїна Н.В.	
Формирование художественно-образного мышления студентов средствами композиции	114
Каспарі О.П.	
Художньо-стильові тенденції розвитку пейзажного живопису на Луганщині у ХХ – початку ХХІ ст.	119
Назаров Г.Б.	
Психоаналітична інтерпретація процесу художньої творчості	124
Павлова О.І.	
Вплив використання традиційних і нетрадиційних методів навчання у вивченні курсу "Історія мистецтва" у студентів мистецьких спеціальностей	130
Репринцева М.	
Іконопис Київської Русі як фактор формування естетичної культури сучасної молоді	133
Рибалко О.	
Тарас Шевченко – студент Імператорської Академії мистецтв	135
Сівак А.М.	
Специфіка творчого процесу в мистецтві	139
Чупіна В.М.	
Вища професійна освіта художників-ювелірів як фактор економічного зростання ювелірної галузі	142
Ярова Л.П.	
Асоціативне мислення як метод у процесі розвитку творчого потенціалу студентів ВНЗ спеціальності «Декоративно-прикладне мистецтво»	146

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО

Васильченко А.С.	
Поняття «балетмейстер» та його значення в розвитку балетного мистецтва	150

Т. О.Анікіна

ДІАЛОГІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ У ВУЗІ

Суспільно-політичні й економічні процеси, що відбуваються в Україні, спрямовують систему професійної підготовки до нової гуманістичної парадигми. Остання зумовила нові суспільні завдання підготовки фахівців, зміну змісту, технології та форм професійної освіти, які відповідають вимогам інформаційної цивілізації.

Діалогічність як феноменологічна характеристика культури описана у творах В. Біблера, Е. Ільєнкова, М. Кагана, Л. Когана.

Діалогова концепція культур (М. Бахтін, М. Бубер, В. Біблер) з її основною ідеєю всесвітності діалогу як основи людської свідомості й способу буття суб'єкта культури стала провідною. В основу технології розвитку **особистості майбутнього** спеціаліста був **покладений** діалогічний підхід, тому **метою** нашої статті є виявлення й обґрунтування технологічних аспектів діалогізації освітнього простору з підготовки фахівців у вузі.

Використання діалогу в навчальному процесі відоме ще з Античності.

Ідея діалогу в середині ХХ століття неухильно розширює сферу свого впливу від перших спроб її осмислення в 20-ті роки в роботах М. Бубера [1, 2] і М. Бахтіна [3, 4] на досить обмеженому просторі етико-естетичних проблем до визначення В. Біблером [5, 6, 7] законів мислення як «діалогіки», опису психологами процесів, що протікають у нашій свідомості, як внутрішнього діалогу тощо.

В. Біблер вважає: „Не узагальнення, а спілкування - **от** справжня форма розвитку культури” [10, с. 36]. Культура реалізується безпосередньо в діалозі. На думку Л. Когана, діалог є самим реальним буттям культури [8]. М. Бахтін підкреслює, що в культурі існує два полюси діалогу: мікродіалог, що здійснюється у внутрішній мові, та макродіалог- діалог культур, діалог у Загальному часі. У системі координат Бахтіна-Біблера мова йде про діалог людей, діалог культур, діалог людини з самою собою (внутрішній діалог).

Сучасна культура завдяки своїй діалогічності актуалізує будь-які смисли культури [7, с. 10]. **Один** з основних показників сформованості особистості - її готовність до діалогу, що включає в себе спрямованість на пошук смислів досліджуваних цінностей.

Діалогу, як явищу, властиві різноманітні функції:

- комунікативна;
- інформаційна;
- когнітивна;

- емотивна;
- креативна ;
- рефлексивна.

Аналіз філософської й психологічної літератури дозволяє виділити низку позицій, що мають методологічне значення для практики вищої освіти. Причому, діалог виступає як у ролі теоретико-методологічного принципу, так і принципу педагогічної діяльності.

Як методологічний принцип діалог є особливою філософією освіти людини, яка живе в полікультурному світі та знаходиться в ситуації постійного вибору, а тому вона повинна розуміти інших людей, інші смисли та культури, не втрачаючи свого особисто значимого.

Для методології вищої освіти безумовну цінність становить проблема діалогічного спілкування й діалогічних стосунків. Основу діалогічного спілкування складає діалог як велика кількість смислів, їх співіснування та пошук нових. Діалогічне спілкування – умова реалізації суб'єкт-суб'єктних стосунків.

Існує два основних типи комунікації - діалог і монолог, які функціонують і в освітньому просторі.

Діалогічне спілкування, на відміну від монологічного, є спільною направленістю на рішення проблеми, актуалізацію особистісних смислів і розуміння позиції співрозмовника в процесі спільного обговорення.

Відмінними рисами навчального діалогу в порівнянні з репродуктивними методами навчання є наступні:

- створення можливості відкриття нових смислів;
- вирішення проблеми накопичення досвіду реалізації ціннісного вибору;
- осмислення й освоєння проблеми з різних позицій (педагога, студента, автора);
- вирішення проблеми єдності освітніх, розвиваючих і виховних завдань;
- направленість на актуалізацію особистісних функцій студентів.

Діалог, як засіб пошуку смислів і особистісно-орієнтована технологія навчання майбутнього спеціаліста, характеризується низкою особливостей:

- особистісно-смысловий рівень спілкування суб'єктів освітнього простору (студент - педагог);
- пріоритет особистісного досвіду над предметно-знанцевими компонентами освіти;
- створення атмосфери творчості, проблемності, що сприяють пошуку особистісних смислів цінностей культури, єдність емоційного й логічного в обговоренні;
- особистісне усвідомлення, переживання й далі „співпереживання”.

Для виникнення діалогічного співвідношення в освітньому процесі необхідне створення наступних умов:

- у діалозі важливо не тільки усвідомлення своєї позиції, але й бажання виявляти внутрішні смисли, увійти з партнером в інформаційний і емоційний контакт, тобто відкритість;
- від педагога діалогічне відношення вимагає безоцінної у звичному сенсі реакції.

Діалогічний підхід заснований на рівності позицій партнерів по спілкуванню. Він забезпечує пріоритет суб'єкт-суб'єктних стосунків. Викладач повинен створювати умови для творчої самореалізації студентів.

З позиції діалогічного підходу діалог в освітньому просторі – це форма педагогічного спілкування за допомогою діалогу культур. Оволодіння культурою відбувається через діалог культури викладача, культури студента та витворів мистецтва

„На рівні діалогу перетинаються індивідуальні смисли й цінності” [11, с. 226]. Цінності виробляються кожним самостійно, а не засвоюються в готовому вигляді. Передача цінностей - основна функція методики діалогу культур. У вищій школі студент не готується до життя, а безпосередньо живе. У школі відбувається якесь культивування й розвиток культури діяльності як „до-діяльності”, коли учень орієнтований не на результат діяльності, а на саму діяльність [5].

Особистість вибирає смисли серед цінностей культури й життя. Смысл стає надбанням особистості лише після переживання його цінності. Тобто цінності стають смислами за умови, якщо вони „пережиті” особистістю.

Сутність діалогу культур в освітньому процесі полягає в тому, що урок-діалог починається з перевизначення загальної проблеми в питання-парадокс для кожного з присутніх. Зміст методики діалогу культур полягає в тому, що педагог допомагає виявити суперечку різних логік і думок. Це вперше використав у своїй практичній діяльності ще давньогрецький філософ і педагог - Сократ.

До основних принципів методики діалогу культур в освітньому просторі належать наступні:

- людина як суб'єкт культури й індивідуального розвитку;
- професійна освіта як культурне розвиваюче середовище, що надає життю майбутнього фахівця культурні смисли;
- творчість і діалог як способи існування й розвитку майбутнього фахівця в культурно-освітньому просторі.

Ми спробували намітити шляхи вирішення проблеми діалогізації освітнього процесу, але подальшого розгляду й більш детального дослідження потребують питання безпосередньої реалізації й експериментальної перевірки цього процесу.

Література

1. **Малахов В. А.** Культура и человеческая целостность / В. А. Малахов. – К. : Наікова думка, 1989. – 119 с. 2. **Машбиц Е. И.** Диалог в обучающей системе / Е. И.Машбиц. – К. : Вища школа, 1989. – 182 с. 3. **Булынин А. М.** Эволюция ценностей высшего педагогического образования: историко-теоретический аспект : дис. ... д-ра пед. Наук : 13.00.01 / А. М.Булынин. – М., 1998. – 333 с. 4. **Шуркова Н. Е.** Воспитание: новый взгляд с позиций культуры / Н. Е.Шуркова. - М. : Пед. общество России, 1998. – 250 с. 5. **Библер В. С.** Диалог культур и школа XXI века // Школа диалога культур. – Кемерово : АЛЕФ, 1993. – 106 с. 6. **Библер В. С.** Бахтин и всеобщность гуманитарного мышления // Механизмы культуры / Отв. Ред. Б. А.Успенский. – М. : Политиздат, 1990. - 266 с. 7. **Библер В. С.** От наукоучения к логике культуры / В. С. Библер. – М. : Политиздат, 1991. – 412 с. 8. **Коган Л.** Теория культуры / Л. Коган. – Екатеринбург : УрГУ, 1993. – 236 с. 9. **Жиров А. И.** Создание, формирование и функционирование образовательных систем / А. И. Жиров. – Спб. : Изд-во РГПУ имени А. И. Герцена, 1991. – 91 с. 10. **Библер В. С.** Две культуры. Диалог культур // Вопросы философии. – 1989. – №6. – С. 31-42. 11. **Колесникова И. А.** Педагогическая реальность в зеркале межпарагмальной рефлексии / И. А.Колесникова. – Спб. : Детство-Пресс, 1999. – 288 с.

Анікіна Т. О. Діалогізація освітнього процесу культурологічної підготовки фахівців у вузі

У статті сформульовані основні принципи методики діалогу культур в освітньому просторі, педагогічні умови для виникнення діалогічного співвідношення в освітньому процесі, відмінні риси навчального діалогу в порівнянні з репродуктивними методами навчання, виявлені й обґрунтовані технологічні аспекти діалогізації освітнього простору підготовки фахівців.

Ключові слова: діалог, діалог культур, освітній процес, культурологічна підготовка.

Аникина Т. А. Диалогизация образовательного процессу культурологической подготовки специалистов в вузе

В статье сформулированы основные принципы методики диалога культур в образовательном пространстве, педагогические условия возникновения диалогического соотношения в образовательном процессе, отличительные черты учебного диалога в сравнении с репродуктивными методами обучения, выявлены и обоснованы технологические аспекты диалогизации образовательного процесса подготовки специалистов.

Ключевые слова: диалог, диалог культур, образовательный процесс, культурологическая подготовка.

Anikina T.. Dialogization educational space training at the university

In the paper the basic principles of methodology of intercultural dialogue in education, pedagogical conditions of dialogical relations in the educational process, the distinctive features of academic dialogue in comparison to the reproductive methods of teaching have been identified and substantiated dialogization technological aspects of the educational process of training.

Keywords: dialogue, dialogue of cultures, educational process, cultural studies training/